Ч. 262 (14.159). Львів, середа 2. жовтня 1935. Pocztowa opłata opłacona ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 504.060. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло". Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: в Америці 1 долар, франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІІ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Збунтовані племена піддались Анґлії.

ОФІЦІЙНИЙ КОМУНІКАТ.

СІМЛЯ, 1. 10. ПАТ. Офіційний комунікат повідомляє, що в зударі зі збунтованими племенами на північно-західнім кордоні Індії згинуло 2 анґлійських старшин, в трьох є важко ранених. Вояків згинуло 70 до 80.

Збунтовані племена на днях піддалися і просили, щоб припинити летунські операції. Британська влада виконала їх прохання та припоручила їм прислати делеґацію.

Військовий відділ, що зазнав такі великі втрати вирушив на стежу з табору в Вашавар.

Ліґа Націй не вишле до Абісинії Міжнародньої Комісії.

ЖЕНЕВА, 1. 10. ПАТ. Мін. Іден виїхав учора в год. 1.30 до Льондону. В Лізі тепер повний спокій. Вчора радив тільки підкомітет трьох держав над справою уконституовання комісії, що згідно з проханням неґуса малаб поїхати до Абісинії. У французьких колах говорять, що комітет набрав переконання, що якби до Абісинії вислали комісію, то це спричинило би занадто поважні трудноші. Тому на цю справу не можна дивитись як на справу реальну.

Буревій убив 35 осіб та заподіяв величезні школи.

Буревій убив 35 осіб та заподіяв величезні шкоди.

НЮ ЙОРК, 1. 10. ПАТ. Буревій, що перейшов над Середущою Америкою, шалів на островах Багама. Найбільше потерпів острів Мімі. Шістьдесять відсотків усіх домів острова зовсім знищених.

З Гавани повідомляють, що в часі циклону, що шалів у суботу над Кубою згинуло 35 осіб.

Частинна мобілізація в Італії.

РИМ, 1. 10. ПАТ. Оголосили декрети, що покликують до зброї підстаршин і вояків кавалерії 1907 річника, самоходових військ 1909 річника та частину річника 1910 і 1912, врешті вояків 1912 річника, що мають відбути тільки тримісячну службу.

Грецький король
вернеться на престіл перед плєбісцитом.

АТЕНИ, 1. 10. ПАТ. Девятого жовтня по відкриттю національних зборів, група роялістичних послів має з уваги на внутрішню й міжнародню ситуацію виступити з внеском, щоб збори негайно виповілись за реставрацією монархії та відложили плебісцит на пізніше.

АТЕНИ, 1. 10. ПАТ. Офіційні кола не потверджують поголоски про можливість рішення національних зборів, щоб короля перед плебісцитом завізвати на престіл.

Гембеш у Німеччині.

МАДЯРСЬКИЙ ПРЕМІЄР ЗАПЕРЕЧУЄ, ЩО ПРИЇХАВ НА ПЕРЕГОВОРИ.

БЕРЛІН, 1. 10. ПАТ. Вчора вполудне прем'єр Ґембеш склав візиту мін. Шахтові, потім мін. Геббельсові. В год. 13.30 міністр закордонних справ фон Нойрат приймав прем. Ґембеша на сніданні, в якім узяв участь пруський прем'єр ген. Ґерінґ з жінкою, президент німецького банку Шахт з жінкою, державний секретар Майснер та вищі урядовці німецького м-ства закордонних справ.

Вчора вранці мадярський премієр Ґембеш відвідав фон Рібентропа в товаристві шефа мадярського пресового бюра Менґеле й особистого адютанта ґен. Ґерінґа.

БЕРЛІН, 1. 10. ПАТ. В інтервю з кореспондентом Аваса премієр Гембеш заявив: Все, що говорено на тему моєї подорожі є витвором уяви. Те, що я відбував подорож літаком ніяк не оправдує твердження, будьтоби приїхав з метою заключити летунський договір.

БУДАПЕШТ, 1. 10. ПАТ. „Аз Ешт" поміщує інтервю з премієром Ґембешом, який підкреслив, що всі тенденційні поголоски на тему його подорожі до Німеччини є безосновні. Премієр дивувався, що його приватна візита викликує у пресі таке зацікавлення, тоді коли подорожі міністрів держав Малої Антанти вважають за нормальні. Моя візита — закінчив Ґембеш — не повинна нікого дивувати, з огляду на добрі мадярсько-німецькі взаємини.

ЧИ МАДЯРЩИНА ПРИСТУПИТЬ ДО ПРОТИБОЛЬШЕВИЦЬКОГО БЛЬОКУ?

ПАРИЖ, 1. 10. ПАТ. Авас оголошує таку заяву прем. Ґембеша: Моя візита в Берліні не має ніякої таємної цілі. Я вже 4 рази їздив до Риму, відвідував теж Відень. У Берліні я був тільки один раз, зараз після того, як нац.-соціялісти перейняли владу. Мене цікавить те, що зробив німецький уряд за два роки й ось стверджую поправу консолідації внутрішньої ситуації. Потім Ґембеш зїдливо додав: Здається, що те, що при нагоді відбув подорож літаком не вистарчає, щоб дійти до висновку, що я приїхав до Берліна, щоб заключити летунський договір. Одна визначна особа з окружения Ґембеша запитана у справі здогадного протисовітського фронту заявила: Мадярщина удержує з СССР добрі взаємини. Мадярська політика від 15 років спирається на тім, що з нікими і проти нікого не заключується договорів. Не бачимо потреби змінити це становище тепер. Військове порозуміння СССР з Румунією засаднично нічого в теперішнім стані річей не змінює. Мадярщина звязана тільки концилияційними умовами з Італією і Австрією.

Воєнні приготування. в Ґібральтарі.

ПАРИЖ, 1. 10. ПАТ. „Ле Тан" повідомляє з Ґібральтару, що військові приготування тревають там у день і в ночі. На горбах уставлено 50 протилетунських батерій. Військова влада наняла 40 вантажних самоходів. Як тільки до Ґібральтару приплине італійський корабель, хочби навіть пасажирський, ловці мін перешукують порт, щоб ствердити, чи не заложено мін.

Найсильніший чинник культури.

(З нагоди „Місяця книжки").

Читачам такого часопису, як „Діло", нема чого писати про книжку, бо це такі читачі, що кожний з них сам, без великого труду, сказав би промову чи написав би статтю про ту велику вартість, що її має книжка в життєвому розвитку одиниці, суспільної верстви, чи народу. Відомо усім нам, що якби *вдвоє* зросло читальництво серед народу з розумним використанням усього того добра, що подає книжка, то *вдесятеро* прискішивсь би розвій кожної ділянки народнього життя. Бо книжка вчитель куди кращий, ніж учитель-людина. Книжку читаємо тільки зацікавившись нею, з власного почину, без посторонньої перешкоди, кожної хвилини, можемо читання припинити, незрозуміле місце ще раз прочитати, задуматись. Коли слухаємо людини часто, не маємо сміливости чи нагоди подискутувати, або висказавши свою думку, вперто її боронимо, бо наша амбіція не дозволяє нам „дати себе переконати". Читаючи книжку, ми розмовляємо з нею інтимно: на наші завваги вона затримується, дає нам волю „виговоритися", а потім спокійно веде річ далі, все більше й більше зясовує свою правду, що перед нею звільна падають наші сумніви, а ми самі перед собою радо призналмось до своїх помилок.

Не кожний може призадумувався над тим, що не до всякої книжки займаємо таке шляхотне становище, не з усякою зводимо чесну боротьбу. Бо книжки як люди: одні нас уже здалека цікавлять, інших ми й знати не хочемо; для одних відчуваємо симпатію й готові вжити всіх зусиль, щоб познайомитись з ними, зрозуміти їх та піддатися їх проводові, для інших ми неприхильні, не хочемо їх знати і вперто відкидаємо те, що вони проголошують.

Всі памятаємо той час, коли щоденно *мусіли* ми мати до діла з книжкою й то власне з такою, що її не шукали, а навпаки такою, що сама накидалась нам як обовязок, примус. Ех, як ми ненавиділи тієї книжки, хоч у ній була есенція всякого знання, яка трудна й незрозуміла вона була, хоч цілі покоління визначних умів про те тільки й дбали, щоб якнайприступніше до нас тільки книжкою заговорити! І було так, що навіть тією книжкою видавалася нам нудна й недуже цікава книжка видавалася нам нудна й нецікава, коли тільки походила із джерела, що зено сило офіціяльщиною і примусом (шкільні бібліотеки).

І що за диво! В той самий час ми з безмежною енерґією вчитувалися в книжку, що її роздобули власними силами від неофіціяльних людей з неофіціяльних джерел. Вона ставала нашим найкращим розмовником та порадником, ми без неї не могли жити ні хвилини. — І до школи ї

брали, щоб вчитуватися в неї в часі „нудних“ лекцій. Скільки нераз натерпілися через неї, та тим більше її любили. І не було зусиль, яких ми не підіймались би, щоб тільки зрозуміти цю книжку й використати її. І справді, коли ми сьогодні пямятаємо важніші моменти, а то й зворотні й переломові хвилини на шляху нашого інтелектуального розвою, то вони все звязані з якоюсь, чи якимись книжками. Любов до книжки, необхідна й одинока передумова самоосвіти, що без неї ані подумати не можна про поступ в розвою одиниці й громади.

Здавалось би, що все це назагал відоме. І справді, теоретично воно відоме, та, на жаль, практика не йде в парі з досвідом, основаним на життєвій правді. Коли виленський литовець дійшов до гасла: „Литовська книжка в литовський нарід“, то львівський українець каже: „У школі наша будучність!“ Можна ні на хвилину не оспорювати такого гарного гасла, бо воно в ширшому розумінні безперечно вірне. Але, здається, що ми краще вийшли би, якби у практичних наших зусиллях під назву „школа“ підтягнули поняття української книжки. У практиці ми не жертвуємо на поширеня книжки серед народу й 10 відсотків тих зусиль, що їх жертвуємо для інших ділянок народньої праці. Здається нам, що школа вже і так дає нам досить книжок і плекає любов до них. Але знаємо із власного досвіду, яке це невірне, а вже у таких обставинах, де самі не можемо вибирати книжок для наших дітей — шкільні книжки мало виховують.

А як виглядає справа у ріжних наших інституціях і товариствах? Збори, засідання, резолюції, але бібліотеки нема, на неї нема грошей. Без книжки ми в кожній ділянці непевні своїх досягнень. Читаємо у пресі про розвій села чи містечка, а за місяць про його занепад; недавно його провідники були підпорами установ, нині вони „зрадники“ і „хруні“! Чому? Бо штучне полумя ми вважали освітою та культурою.

Якби ми вірили більше книжкам, то не було би таких наглих перемін в оцінці культурних явищ.

На балакунах, що оперують вічевими категоріями, ви не опретесь, зате на людях „очитаних“ далеко успішніше можна будувати. Пригадайте час, коли ми мусіли зєднувати для себе селянських „кацапів“. Як важко було їх, головно їх провідні одиниці здобувати! Були вперті! Цю впертість виховали в них книжечки москвофільських видань. У свому часі велику працю сповнили ці книжечки, виховавши русофільську еліту т. зв. „книжників“ серед наших селян, а ментальність їх залишилась у них навіть тоді, коли вони стали ніби українцями.

Нема двох думок, що „шкільна читанка“ не розвинее любови до книжки — зате зробить це без сумніву книжечка, що торкається часто справ, які гніздяться у глибині дитячої душі. І, коли ми справді покладемо собі на серці поширення книжки серед народу, то на *„перший вогонь“ мусить піти дитяча книжка.* Чи є вона в нас? Вистарчить вказати на дитячу бібліотеку „Світа Дитини“ з її близько 200 заголовками, не згадуючи про інші видавництва, що теж випустили доволі багато дитячої літератури, так, що є вже в нас чим заповнити дитячі бібліотеки.

Де, як, за що закладати бібліотеки, це питання, що відповідь на них знайде певне кожний, хто тільки передтим скаже собі: наше головне гасло: *„Українська книжка в український народ“.*

Яків Романенко.

Чи замкнення нотаріяту для українців?

З початком 1933 р. переведено великі редукції в нотаріяті на терені львів. апел. суду, збільшуючи рівночасно число нотарів. Жертвою редукції впали передовсім і так нечисленні нотарі-українці. Нотарями іменовано у великій більшості не нотаріяльних асесорів, що до своєї фахової служби приготовлялися нераз десятками літ, але емеритів зі судейської і прокураторської служби, що у свому житті часто не мали зовсім нагоди запізнатися хочби дуже побіжно з нотаріяльною або взагалі з т. зв. неспірною практикою (нпр. карні судді або прокуратори). При цьому іменовано нотарями у багатьох випадках бувших презесів або віцепрезесів окружних судів, а навіть апеляції і апеляційних суддів, що мали всі літа служби; для них нотаріят був тільки нагодою зробити у скорому часі значний маєток, особливо з хвилиною заведення нотаріяльного примусу і відібрання адвокатам в Галичині контрактової практики.

Між іменованими нотарями зі судейської служби знайшлося тоді і кількох визначних москвофілів пр. апеляційні судді Володимир Курилович в Камінці Струмиловій і Зеновій Копистянський у Львові, бо москвофіли втішалися у тому часі спеціяльною протекцією польського уряду. З нотаріяльних асесорів іменовано тоді Юрія Левицького в Залізцях, а вже недавно Володимира Рудницького в Обертині, що врештою чекав на призначення довгі-довгі роки.

Зредуковано тоді і зовсім молодих нотарів-українців як пр. Степана Левицького в Підгайцях, д-ра Василя Маковського в Ліську, Теодора Будзиновського в Добромилі, Романа Заячківського в Надвірній і ін. Без виглядів дістати посаду нотаря остали старші віком нотаріяльні асесори українці, яких і так небагато, як пр. нині близько 60-літний Роман Гіжовський, давніше нотар. субститут в Підгайцях, Андрій Коблюк в Тернополі, Михайло Коцюбка в Жабю, д-р Голінатий у Станиславові і ще дехто.

На терені львівської апеляції заведено фактично супроти українців „нумерус клявзус“ чи властиво „нумерус нуллюс“ теж і щодо вписів укінчених українських правників на листу нотаріяльних аплікантів, а тим самим фактично виеліміновано українців на будуче від доступу до нотаріяту.

Що більше. Львівська нотаріяльна палата, яка ті вписи переводить (презес палати Казимир Соколь), зажадала від нотарів-поляків, **щоби виповіли місце занятим у них нотаріяльним аплікантам і асесорам українцям і взагалі на будуче українцям у своїх канцеляріях посад не давали.** Очевидно, нині нема навіть і мови про те, щоби поляк нотар прийняв на практику скінченого правника українця, а навіть звичайну українську канцелярійну силу, бо і тих мають руґувати і вже таки руґують.

Остаються тільки нотарі-українці, що можуть дати українцям посаду у себе чи прийняти їх на практику. У львівській апеляції є 160 нотарів, з того всього 22 греко-католиків, з яких не більше як 10 є українцями, решта або москвофіли, яких нічого не лучить з українством або зовсім чи частинно спольщені. Як національна політика львівської нотаріяльної палати і львівської апеляції, а за ними і міністерство справедливости піде дальше дотеперішнім шляхом, то за якийсь час щезне і ця горстка нотарів українців та нотаріяльних аплікантів і асесорів

У місцевостях, де є більше нотарів, на доручення згори заведено своєрідні нотаріяльні коопераційні господарства. Всі нотарі мусять урядувати в одному будинку, вести спільну касу і по змозі послугуватися спільним персоналом і доходи ділити між себе на рівній пайці. Це спричинило редукцію персоналу, яка у першу чергу діткнула українців. Так нпр. в Тернополі, де є три нотарі, нотар Філіпчак виповів місце свому довголітньому асесорові Андрієві Коблюкові і він нараз опинився на бруку. Не помогло йому і те, що був організатором „Хшесціянського Польсько-Українського Звйонзку“, до якого належав теж і його шеф, а навіть і те, що був членом Безпартійного Бльоку і редагував його український орган. Не вважаючи на його повну і ніким неквестіоновану льояльність супроти Польщі, мусів відійти від свого дотеперішнього варстату праці і стати безробітним тільки і одиноко тому, що все ж таки признається явно до українства і не змінив метрики. Кажуть, що в нотаріяті і така зміна теж не помагає,

Нова нотаріяльна ординація і введення нотаріяльного монополю щодо контрактів на перенесення власности нерухомостей або її обмеження і обтяження, і щодо леґалізації документів та підписів з виключенням судів, які в Галичині переводили це безплатно, з віддачею нотарям всіх спадкових справ (інвентаризація спадку тощо), які теж давніше в Галичині суд переводив безплатно, при розмірно високій нотаріяльній тарифі, ті реформи створили в Галичині нове дуже значне фактичне оподаткування населення. Дається воно відчувати дошкульно особливо тепер в часі великої економічної кризи. Не диво, що наше селянство сильно нарікає на цей новий рід податків, якого давніше за ліпших часів зовсім не знало, як і не знало великих екзекуційних оплат комірників, коли екзекуційні справи переводили у нас ліпше, скорше і без порівнання дешевше самі суди.

Уніфікація нотаріяльної ординації з монопольним становищем нотарів як теж і введення комірників в Галичині, інституції тут цілком незнаної, не вийшло на добро Галичини і її населенню. Аж дивно, що в тому самому часі, коли Польща старається у можливо якнайширших розмірах перевести всюди етатизм і у свою безпосередню омніпотенцію загорнути якнайбільше ділянок життя, — рівночасно зі своєю матеріяльною стратою відступає приватним людям до їх експльоатації деякі галузи дотеперішніх своїх доходів. Тут повинна прийти коректура у формі удержавлення нотаріяту і комірництва при передачі контрактових справ адвокатурі, що зправила ліпше на них визнається, маючи ширшу юридичну освіту і практику. Такої зміни домагались завсіди і представники польського селянства в його інтересі і про це говорено нераз і у польському соймі. Якщо теперішні законодатні установи мають рішати передовсім справи господарського характеру, то повинні занятися і новелізацією законів про нотаріят і комірництво у згаданому вище напрямку.

Очевидно, що за цим є і Українська Парл. Репрезентація і її обовязком буде також подбати, щоби не викидали з нотаріяту українців, як це діється в останніх часах.

Д-р Степан Баран.

Надзвичайна сесія сойму і сенату.

ВАРШАВА, 1. 10. ПАТ. Президент Річипосполитої розпорядками з 30 вересня скликав сойм і сенат на перше засідання на пятницю 4 жовтня. Розпорядки такого змісту:

РОЗПОРЯДОК ПРО СКЛИКАННЯ СОЙМУ.

На основі 12 статті, уст. b) і c) конституційного закону скликую сойм на перше засідання до Варшави на день 4 жовтня 1935 р. год 10, відкриваючи з тим днем надзвичайну сесію для уконституовання сойму та ухвалення реґуляміну.

Президент Річипосполитої
(—) Ігнатій Мосціцький.

РОЗПОРЯДОК ПРО СКЛИКАННЯ СЕНАТУ.

На основі 12 статті, уст. b) і c) конституційного закону скликую сенат на перше засідання до Варшави на день 4 жовтня 1935, год. 16 відкриваючи з цим днем надзвичайну сесію для уконституовання сенату та ухвалення реґуляміну

Варшава, 30 вересня 1935

Президент Річипосполитої
(—) Ігнатій Мосціцький
Голова Ради Міністрів
(—) В. Славек.

Тільки освітою, культурою і вихованням здобудемо кращу долю. Не жалуймо датків на скріплення освітних змагань.

Репортерські нісенітниці.

Львівський „Експрес Вечорни" з 1. жовтня, а за ним і львівський ендецький „Кур'єр Львовскі" теж із дати 1. жовтня ц. р., принесли „ревеляційні" відомости про предмет розмови послів ред. Вас. Мудрого і секр. Вол. Целевича з премієром Вал. Славеком у Варшаві. У тих „ревеляціях" говориться про відокремлені чотири домагання названих послів до уряду. Стверджую, що всі ті „ревеляції" виссані з пальця. Розмова мала зовсім інший характер, а так само і її предмет був цілком інший.

Львів, 1. X. 1935. Вас. Мудрий.

З польської преси.

„Не все в порядку".

Чергова стаття на польсько-українську тему у „Ґазеті Польскій" (з 22-го м. м.), п. н. „Завдання моменту у національній проблемі", ріжниться тоном і змістом від попередньої (гл. „Діло" з 11. IX. „З польської преси"), дарма, що обі вони походять з-під пера того самого автора, п. Аль. К. Стаття стверджує велике значіння виборчого компромісу для взаємного зрозуміння і взаємної пошани. Щодо практичних наслідків того компромісу у ділянці національної політики, то автор конкретного нічого не ворожить, а проте його заваги уваги річеві і раціональні.

Передовсім автор не знає, чи українці трактують виборчий компроміс лише як засіб здобуття більшої скількости мандатів, чи як вступ до зміни політичної тактики на соймовім терені. (Про це було вже авторитетне вияснення відповідальних чинників в українській пресі.) Далі, звертає увагу, що відворот від політики принципіяльної, що обертається довкола „великих" справ, до політики т. зв. реальної чи конструктивної, — важкий для обох сторін, і опозиційної національної меншини і уряду. „Порозуміння з представниками національної меншини, в даному випадку української, розмірно легке і можливе на площині т. зв. великої політики". Автор аргументує цю тезу більшою можливістю найти спільні точки у широкому овиді. Звужуванню порозуміння до актуальних життевих справ стоїть на перешкоді, на думку автора, і стара привичка й острах перед вулицею, ба навіть натиск революційного підпілля. Що торкається польської сторони, то істнують тут дві головні причини: „надмірна психічна вражливість, що виходить з коротнотревалої екзистенції польської державности", яка не дає полякам, головно в Галичині, тої свідомости завдань держави, яку вони повинні би мати: автор звертає увагу, що через те не всі поляки розуміють і відчувають, що будова держави може відбуватись не конче коштом стану посідання національних меншин. 2) Друга причина, чому зміна актуальної національної політики у практиці стрічає труднощі, це низовий польський адміністраційний апарат. Автор висловлюється про це делікатно й обережно, а проте між рядками можна вичитати, що він просто боїться, щоби нижча політична адміністрація не викривлювала розпорядків центральної влади і їх не саботувала, будучи в руках невідповідних людей. Він називає це „надто повільним проникаванням течій, що повстають на керманицьких щаблях, вділ, де відбувається практичне державне життя".

„Бо що вартні найкращі погляди, навіть диспозиції шефів поодиноких ресортів, коли не дійдуть до найближчих щаблів, а тим самим до свідомости громадян. Якщо правдою є, що становище населення до держави у значній мірі формує функціонар державної адміністрації, то ця правда набирає особливого значіння у відношенні до національної меншини. Не все у цій ділянці у нас в порядку. Не кожний командант постерунку державної поліції чи керманич школи дозрів до виконування ролі репрезентанта держави на першому реалізаційному щаблі політичних засновків, на щаблі, що безпосередньо доторкує населення. Не кожний відзначується тактом, рішучістю та освідомленням, що потрібні для витворення у населення пошанівку і довіря до влади..."

Тому автор поручає змагати до тої „досконалости", „яку зрештою можна осягнути". „Щойно після переходу того етапу буде місце на глибші корективи у законодатній ділянці, там, де вони покажуться необхідні".

Признаючи, що галицька низова адміністрація насторожена є супроти українців дотеперішньою національною політикою, утотожнюванням всього українського національного руху і життя з протидержавницькою революційною роботою, і цілим неполітичним а поліційно-дисциплінарним підходом до проблеми польсько-українських взаємин, — признаючи, що вся низова адміністрація у Галичині є радше „наставлене" на засоби, нам дуже добре знані і вихована найріжнороднішими „реґіональними експериментами, гадаємо, що чекати на законодатні корективи щойно після перевиховання і зміни всього того апарату таки трохи задовго! Бо так само, як дотеперішні закони і розпорядки зробили низову адміністрацію такою, як вона сьогодні є, так само інші закони та розпорядки вплинуть на її „перевиховання". Коли ті місцеві можновладці, які досі були супроти українців „спреважисті" у специфічному розумін-

ВОЛОДИМИР НЕСТОРОВИЧ. 5)

Кілька днів над Чорним Морем.

IV.

ПРОГУЛЬКИ МОРЕМ

Хоч сама Варна й оригінальне середовище давало всім нам багато емоцій, то крім того влаштовували ми морські прогульки. Короною була триденна прогулька до Царгороду. Кошти її були розмірно невеличкі (75 зол. III-тя і 100 зол. II-а класа), та проте скористала з неї тільки частина наших прогульковців, переважно з тих, що приїхали до Варни на цілий місяць. Бути майже всі дні в дорозі; не відпочити хоч трохи на морському березі — це не всім усміхалось. Значна більшість воліла вдоволитись скромнішими імпрезами, а саме недалекими прогульками моторівкою в околиці Варни.

Майже щоденно приходив до „Морського Касина" болгарин, відпоручник підприємства, що мало моторові човна та влаштовувало морські прогульки і записував охочих.

Із першої прогульки залишились нам у памяті два епізоди.

Перший: Коли ми висіли біля рибальської хати, надїхала звідкись вузенька моторівка, в якій сидів один мужчина і деякий час виправляв подивугідні „еси-фльореси" (як це хтось назвав із нашого товариства). Його човен, гнаний мотором із кольосальною скорістю, мчав стрілою то в один то в другий бік, завертаючи несподівано, немов шукаючи в воді крутої серпентини. Коли човен був зовсім від нас недалеко, два болгари, що нас туди привезли, з покорою поклонились і мужчина з моторівки відповів, киваючи привітно до них рукою. Ми довідались, що це був кн. Кирило, брат царя Бориса, завзятий морський спортовець.

Другий епізод міг закінчитись траґічно. А саме коли ми вже повернулись до Варни і вискакували з моторівки на мольо пристані, моторівка, що гойдалась неспокійно на хвилях, повернулась одним боком і лікар з нашого вагону впав коміть головою у воду. Щасливо хопив його хтось за одну ногу і вдалось його врятувати. Море в цьому місці глибоке, лікар не вмів плавати, до того — ніч, а освітлення малої пристані зовсім примітивне. Промочений до нитки лікар не стратив гумору і запевнював, що нітрохи не мав „страха".

Гарна і цікава, трохи страшна була прогулька до Алядя-Монастиру.

Коли ми вже були далеко від берега, що зарисовувався з ліва тільки тонісенькою лінією, бурхливе в цей день море почало нас таки справді тривожити. Могутня хвиля підносила моторівку щораз вище на те, щоби через мент кинути її з розмахом у водну пропасть. Ми мали враження, що гойдаємось на смертельній гойданці, з якої ось-ось доведеться полетіти коміть головою. Вода обхляпувала нам одяг і лице, полишаючи солений смак на устах. Моторівка не тільки носом впорювала занадто глибоко в воду, але й на боки клалась доволі небезпечно. Моряк, що спочатку ляг спати в човні, що його на линві тягнула за собою моторівка, зірвався і глядів понуро на море. Був час, що за високою хвилею ми тратили човен таки зовсім з очей і тільки через мент виринало воно, танцюючи несамовито по розбурханому морі.

Товариство віддалось тільки в частині тривожним настроям. Дехто сидів здеревілий, а наш пан Генрих що хвилини питав нервово: чому він не їде до берега? І додавав: — це не забава, — кому з нас хочеться гинути, — в разі „чого" нема рятунку... І виняв хустку, почав складати, щоби завязати собі очі, — мовляв — не хоче бачити своєї смерти... Було в цьому очевидно чимало гумору і ми сміялись.

Бодро тримались чехи, яких була добра половина. Вони ні на мент не спиняли свого співу. Одна за другою лунали їхні пісні, мішаючись зі шумом хвиль і мотору. За ними підтягав дехто з поляків і я теж, що дратувало симпатичного Генриха. „Нашо то співати, коли тут таке діється" — бурмотів він злющо і питав неспокійно, коли врешті скінчиться оця дяволська пригода. Хтось показував на далекому березі Евксіноград, літню царську резиденцію, відтак Санкт Константін, літничу місцевість, де поляки мають свій „Дом Польскі". Однак Генриха цікавило тільки одно: коли він урешті почує тверду землю під ногами... Якщо йде про правду, то ми всі вже того сердечно бажали, тільки ніхто не виявляв цього так щиро, як наш „папаша"...

Минула добра година, коли наша моторівка взяла курс до берега. Його сілюет почав більшати, ставав щораз то виразніший. Врешті на приблизно 100 метрів до берега моторівка спинилась. Скинено якір і моряк у причепленому човні почав манипулювати, щоби зблизитися до нас. Човен відчіпили і він забрав першу партію зпоміж нас, щоби доставити на беріг. Між першими найшлись і ми і пан Генрих. Коли ми почули твердий грунт під ногами, то він не міг скрити своєї буйної радости, що вже небезпека смерти минула і кинувся цілувати камінь.

Море при березі лютувало не менш грізно вдаряючи що хвилини з гуком об прибережні брили каміння. Далеко перед нами гойдалась моторівка, а моряк у човні боровся зі стихією, повертаючи з другою партією прогульковців. Я поставив апарат, щоби зняти нашу групу, на тлі цієї гарної картини. Хтось жалів, що нема апарату, яким можна би зловити почування тривоги. Булаб теж памятка — мовляв — може навіть цінніша від цієї знимки...

Ще трохи і всі ми були в комплеті. З провідником на переді рушили ми дальше. Спочатку шлях вів над морем, відтак скрутив на ліво і пнявся підгору поміж кущі і дерева. „Де ті співаки поділись?" — питав глумливо наш Генрих, ніби дивуючись, що співи замовкли. — „Вдавали відважних, а співали тому, що трясли штанами"... І запевнював мене, що назад морем не поїде (його ділові справи в Варшаві невпорядковані, отже ризикувати не може...), намовляючи, щоби разом із ним шукати іншого засобу льокомоції.

(Далі буде.)

ві на те, щоби дістати підвишку і признання, — коли вони на наглядних прикладах переконають ся, що за таку „спроважистосьць" можна мати дисциплінарку, бути перенесеним на гіршу посаду або цілком її втратити, — відразу повіє інший дух. Очевидно, зміни персональні потрібні, деякі зміни потрібні негайно, бо без таких змін ніяка справжня зміна національної політики і польсько-українських відносин неможлива.

„Галицькі українці у законодатних установах".

Під повищим наголовком Ст. Лось оголосив велику статтю на передовому місці консервативного „Часу". Стаття настільки обширна (займає першу і півтора шпальти другої сторінки), що можна передати хіба лиш головні її думки та загально її схарактеризувати. Отож ця остання стаття Ст. Лося виправдує цілком опінію, якою втішається той польський діяч, як знавець українських справ. Якщо навіть п. Лось, живучи далеко від українського центру та ще й на селі, інколи не визнається у фактичних подробицях українського життя, то проте, знаючи українську давню і новітню історію та внутрішній український суспільно-політичний уклад сил, правильно вичуває настрої і доходить до правильних висновків.

У даній статті автор на вступі підкреслює поважне політичне значіння останніх виборів, завершених покликанням до сенату з номінації двох чільних представників українського світа. „Авторитет української репрезентації трьох південно-східних воєвідств підносять ще два чинники: 1) признання урядом, що найшло свій вислів у виборчому порозумінні, і 2) підтримка громадянами-виборцями". Автор стверджує, що численна фреквенція українського населення у виборах була відповідю на запит: „Чи населення бажає собі національного мира, нормалізації взаємних відносин, розбудови національного життя у рамцях істнуючої державности?". Дальші міркування присвячені оглядові еволюції українських настроїв, при чому дуже влучно зазначено, що процес переоцінки старої політичної тактики ішов вже від кількох літ і був незалежний від зміни конституції та виборчої ординації. Далі автор стверджує, що

„все те, що працює, що щось будує, або є за щось відповідальне, стануло вже згори по стороні тих явних і леґальних українських політичних орґанізацій, які мали відвагу здобутися на конструктивний підхід супроти витвореного історичними умовинами положення народу. Денний український світ ввійшов рішуче на площину реальної політики..."

Автор наводить сумніви декого з поляків, які в останньому виборчому компромісі добачують лише „мандатові" українські рахунки. Слушно автор називає такі погляди виплмвом незнання українських відносин. Слушно теж звертає увагу, що „державний устрій Польщі тепер такий, що тягар впливів не находиться у законодатних палатах" і тому годі підозрівати українців, що вони такі наївні, щоб сподівалися успіхів з декляративної парляментарної боротьби. Автор висловлює теж велике признання урядові, що звернувся до тих українських діячів, „які віддавна вели українське громадянство, і дав їм змогу грати ролю офіціяльно признаних, в авторитет вивінуваних інформаторів і дорадників уряду у справах, що торкаються українського життя". „Паритет, паралелізм, змисл дійсности, та передовсім чесність, це — поруч з почуттям власної сили — чинники, які є передумовою успішної політики на національно мішаних теренах".

Покликуючись на голоси ряду авторитетних українських політиків, автор з притиском зазначує, що „ніхто з репрезентаційних представників галицьких українців нічого на польські руки „не вирікався", ані теж польська сторона від нікого нічого „вирікатися" не жадала". „Українські політики кермувалися виключно власними міркуваннями, опертими на досвіді останніх 20-ти літ". Не істнує для українського патріота питання „Польща чи Україна", — істнує тільки питання „Польща чи Совіти". „Від відповіди на це питання залежить усе інше. Відповідь на це питання виключає теж боротьбу українців на два фронти. „Нарід, який хоче жити, нарід, що має змисл дійсности, мусить боротьбу на два фронти вважати нещастям, яке накинув фатальний збіг обставин; провокувати ті обставини може тільки нарід, опутаний самовбивчим змислом".

Годі дивуватись українцям — каже далі автор, — що вони хотять забезпечитись (після двацяти літ поразок) перед грозою боротьби на два фронти". Кожний український патріот мусить цілим серцем і душею вірити, що українська справа є потенціяльно вже сьогодні — а в будуччині мусить стати ефективно — великою міжнародньою справою". Дальше автор говорить про обєктивні передумови кожної державности та можливости актуалізації української міжнародньої проблеми. Кінчає свою цікаву і гідну статтю висловом переконання, що „не було би добре, колиб мало показатися, що еволюція помять іде в українському громадянстві швидше, ніж у польському". У цьому останньому реченні скритий песимізм автора, опертий теж на знанні психіки своїх земляків.

За основну зміну господарської політики.

Колишній міністер скарбу І. Матушевський оголосив у трьох числах „Ґазети Польскої" (268—270) три статті п. н. „Що й як?", домагаючись від уряду основної зміни господарської політики тому, що „теперішній стан постійного буджетового недобору і вагань між дефляцією та інфляцією не можна буде втримати на довшу мету".

Завданням господарської політики держави — пригадує автор — мусять бути дві головні цілі, а саме: 1) **збільшення національного доходу,** себто збільшення кількости витворюваних і консумованих у державі товарів та послуг і 2) **збільшення національного богатства,** себто помноження й удосконалення знаряддя продукції.

ЗА БІЛЬШИЙ ДОХІД ХЛІБОРОБІВ.

Національний дохід може збільшити Польща найуспішніше **збільшеною участю хліборобства в загальнім доході держави.** Автор пригадує, що таку зміну поділу доходу в середині держави перевело з успіхом кілька держав, між ними Англія. Польщі це не вдалося. Навпаки зросло розхилення ножиць між цінами на промислові і хліборобські продукти з 11.5 у 1929 р. на 32.1 у 1935 р.

Одначе підвишкою ціни на хліборобські продукти не вдасться згаданої ціни осягнути. Зате слід збільшити участь хліборобства в національнім доході обнизивши всякі тягарі і кошти продукції.

ЯКІ УМОВИНИ НЕОБХІДНІ ДЛЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ?

Основу збільшення національного богатства можна осягнути тільки ощадністю і працею. Від тисячу років не знайшли іншого способу на збільшення богатства поза ощадністю і працею. В кожній господарській системі — нпр. у февдальнім устрою старинного Єгипту і в СССР, з його „соціялістичною капіталізацією" — ця правда залишається незмінна. Але щоб громадянин міг, хотів і вмів збільшувати своє богатство, держава повинна створити відповідні умовини.

Тимчасом високі публичні тягарі спиняють капіталізацію. Автор пригадує, що держава забирала в 1929-30 р. 28,7 відсотків цілого національного доходу у формі публичних тягарів. Ці обтяження зійшли в 1933-34 р. аж 36,5 відс. цілого національного доходу. Одночасно в тому самім часі дійсна вартість національного доходу зменшилась на одну четвертину. Далі держава високими публичними обтяженнями може не тільки припинити капіталізацію, але може зменшити ще маєток своїх громадян. Таке зменшення маєтку буває тоді, коли громадянин продає самохід, корову тощо, щоби ратуватись перед екзекуцією. Одним словом громадянин може капіталізувати тільки тоді, як загальний національний дохід є високий і держава та самоуправа не обтяжують суспільности високими публичними тягарами.

Одначе громадянин мусить мати не тільки догідні умовини для капіталізації, але мусить теж хотіти капіталізувати. До неї може держава заохотити своїх громадян — удержуючи стійну валюту. Вкладчики мусять мати певність, що їх ощадности не пропадуть ні не зменшаться. Якщо цього довіря держава не створить, тоді капітал утікає з держави і громадяни поміщують свої ощадности в чужих валютах нпр. у долярах, швайцарських франках і т. д. Таке було з польськими громадянами, які поміщували свої ощадности... в долярах. Після девальвації доляра вкладчики з Польщі втратили понад 20 міліонів долярів у золоті.

Крім стійної валюти на капіталізацію впливає теж стійність політичної влади, яка мусить мати ясно накреслену господарську програму.

Далі державна політика повинна змагати до того, щоб створити оборотові капітали. Щойно тоді буде **розумна капіталізація.** Одначе першою умовиною оборотових капіталів є закинути внутрішні позички, які розписує державний скарб.

ВИХІД З ЗАВОРОЖЕНОГО КОЛА.

Щоб збільшити національний дохід і вдержати капіталізацію І. Матушевський радить: 1) привернути буджетову рівновагу; 2) понехати чи пак значно зменшити задовження скарбу; 3) обнизити публичні обтяження (головно для хліборобів); 4) обнизити кошта прожитку зміною оплати, які упровильнюють публичні тіла (нпр. комірне); 6) обнизити ціни приватних і публичних монополів; 7) кредитова політика повинна змагати до відбудови оборотових капіталів; і 8) довести до рівноваги на низькім рівні цін, що ґарантуватимуть більшу участь у світовім обороті

РІВНОВАГА БУДЖЕТУ.

Без рівноваги буджету взагалі не може бути ніякої продуманої господарської політики. При буджетовім недоборі держава далі залазить тільки у довги і доводить до дорожнечі кредиту. Слід за тим зростають кошти продукції, корчиться вивіз товару за кордон, збут у краю, зростає безробіття і зменшується продукція. Все те впливає на зменшення національного доходу.

Одначе буджетового недобору не вільно латати позичками, бо тоді паде курс паперів і дорожіє кредит. Буджетову рівновагу слід привернути відразу, але всі звичайні видатки держава треба покрити доходами скарбу, а не позичкою. **Привернення буджетової рівноваги вимагає тільки одного: брати від тих, що мають, а не від тих, що нічого не мають.** Коли намагаємось стягнути податок з дефіцитового варстату, коли забираємо жінці останню подушку з-під голови і викликуємо селянський бунт — то це є надмірне публичне обтяження. Коли замість части доходу збираємо частину маєтку, то це є не тільки надмірне обтяження, але і нищення джерел доходу. Зате з легким серцем можна взяти 11 відсотків доходу, яких стати на заплату 10 відсотків.

Далі автор виказує, що рівновагу буджету можна осягнути касуючи надмірні публичні тягарі головно самоуправні. Стверджує, що марнотратство публичної господарки у Польщі є дуже велике. Бюрократію огортає далі шал попису і реклями.

Автор домагається рішуче обнижки публичних тягарів у хліборобстві. Запевнення, що село платить дуже мало податків, а міста значно більше, є старою пісонькою і до того не відповідає правді. Село платить мало безпосередніх податків. Зате посередніх платить багато головно тому, що дістає низьку ціну за свої продукти і платить високі ціни за промислові вироби. **До того сільські податки, які спираються в 9/10 на оплатах від кількости грунту, є тверді і зросли понад платничу спроможність села. І тому їх слід доконче зменшити.**

Обнижка публичних тягарів, які придушують хліборобство й остаточне управильнення справи хліборобських довгів, залишить більше гроша в руках хліборобів. Тоді хлібороб буде продавати не по „ліцитаційних" цінах чи під натиском коморника, але згідно з господарською калькуляцією. З обниженням тягарів село зменшить подажу збіжжя, заспокоїть свій голод у дослівному цього слова значінні і займй гр...

оберне на купно промислових виробів, яких не купує вже від років.

Вкінці автор домагається обнижки залізничої тарифи, оплат від газу, світла, води, комунікації, торговних оплат, комірного — одним словом коштів прожитку та суспільних обезпечень. Така основна обнижка уможливить більший збут товарів не тільки за кордоном, але також на внутрішнім 23-міліоновім ринку у краю між хліборобами.

Вязниці віддзеркалюють суспільні недомагання.

Відома польська суспільна діячка Галіна Крагельська помістила на сторінках варшавського „Кур'єра Порання" з 29. вересня ц. р. уже другу статтю про зріст злочинности у Польщі і переповнення вязниць з домаганням широкої амнестії. Першу цікаву статтю ми зреферували на сторінках „Діла" і наші читачі вже її знають. Нині подаємо у виїмках другу статтю п. Крагельської.

НУЖДА МАТІРЮ ЗЛОЧИННОСТИ.

Славні старі економісти старого світу Лєскір і Туган-Барановський, розглядаючи явище промислових кріз у давніших часах, слідкували й аналізували зріст злочинности підчас скрути. Кожна скрута впливала на зріст злочинів проти власности. Підчас скрути зростала завжди кількість дрібних звичайних крадіжей, здебільша предметів прожитку. Опісля зростала крадіж вугілля на залізницях та крадіж і грабіж у шпіхлірах з мукою.

Це явище вяжеться безпосередно з безробіттям, нуждою і голодом мас. Вяжеться теж посередньо зі зміною або підважуванням засад приватної власности, яка самохіть проникає в гущавину широких мас. Ці засади заломлюються в обличчі великої суспільної кривди безробіття, яке повстало без нічиєї вини, коли „ліс рук" даремно простягається за працею.

Одночасно зі зростом проступків проти власности, закону, що їх спричинила нужда — економісти всіх епох підкреслювали зріст революційної акції, зріст політичних провин. У таких епохах великих господарських потрясень йшла боротьба за зміну суспільних і політичних відносин.

І тепер переживаємо найглибшу зі скрут, які переживав колинебудь світ, бо крізу господарської структури. Враз зі скрутою бачимо теж велитенський зріст злочинности проти власности.

ОКУТУВАННЯ ТАЙНОЮ.

Авторка наводить на доказ своєї тези зріст злочинности у Варшаві в зимових місяцях з 1928 року, себто з часу доброї конюнктури і років глибокої скрути — 1931 і 1932 р. Означивши число звичайних крадіжей для 1928 р. на 100 побачимо, що в 1931 р. число проступків сягало вже на 127, в 1932 р. — на 143,3. В тому саме часі крадіж на залізницях зросла від 100 на 168,9 і 190,0.

На жаль нема до нині — пише авторка — точних даних про зріст політичних злочинів, які напевно збільшились в добі крізи устрою. Одначе ці дані держить влада у такій тайні — нарікає авторка — якою не окружали ніколи конспіративних секретів в доби боротьби за визволення Польщі. Чому так є? — Цього не зрозумію ніколи.

Чомуж не маємо приглянутись і тверезо аналізувати наших суспільних відносин? Чи направду вийшло коли щонебудь з політики закривання або маскування дійсности?

Розглядаючи цю справу „без упередження" слід признати, що зріст політичних провин, як симптоми боротьби за зміну суспільних відносин, є зрозумілою річю. Знову боротьба за зміну суспільних відносин є стара і тягнеться віддавна — тимбільше є обєктивних причин, щоб тревала нині. І не статистика політичних вязнів, на думку авторки, але лави молоді, яка не має засобів прожитку, промовляють за потребою господарсько-суспільної реформи. Тому з огляду на інтереси польської держави домагається Г. Крагельська широкої амнестії, бо переповнення вязниць (55.000 вязнів на 39 тисяч місць у вязницях) є нетільки зайве, але також шкідливе.

Кому це потрібно?

Старенька вже школа в селі Монастирці, що коло самого Ліська з долини в гору пнеться довгою валкою, розтягнувшись на яких 5 км. Чи не повних 50 літ має школа. Давно вже збирали гази гроші на будову нової школи. Що року з громадського добра частку до каси складали; понад 14.000 зол. вже зібрали. Ріс капітал, а разом з тим зростали пляни та мрії. Нова школа має бути мурована — „вічна". Це буде „палац" — 2-поверхова будівля, а не звичайна собі хата.

І господарі почали міркувати, де би станула ця палата, окраса села на цілі віки. Найкраще буде, якби нову школу збудувати посередині села. І тим буде всім однакова дорога до школи — по справедливости. Бо тепер стоїть школа в долішній частині села: з горішнього кінця аж повних 4 км. треба дибати до школи. З гори воно ще пів біди; злетиш, як на крилах. Але вертатись домів по школі — гей, таки трудненько діточкам! Тай школі гарно буде стояти вище — нема чого ховатися в долині. Може себе показати тай село звеличати. Таки справді найкраще буде для школи в середині села. Згодилися всі. У мріях вже бачили, як пишається серед села величава палата та на ввесь світ Божий розглядається.

І — наче грім з неба в ясну погоду. Поповзли по селі чутки, що шкільний інспектор наказує будувати школу на старому місці. Це певно управитель школи переконав так пана інспектора: йому ближче тепер до залізниці та до міста. Але управитель відсахується: Чогож мені ставати вам на перешкоді — відказує, — хібаж я знаю, як довго тут буду? Що мені...

Поїхали до інспектора, але він і слухати нічого не хоче. Кажуть, цей пан інспектор — загорілий ендек, що таки не любить нашого брата. Це він немало причинився до того, що з ліської округи не вийшов до сойму український кандидат, лише 2 поляки. На кожного нового старосту, що приїде до Ліська і, здається, нічого собі чоловяга, п. інспектор так потрапить вплинути, що він теж почне танцювати під ендецьку дудку. Так оце і з цим теперішнім. Староста не згодився, щоби перевести школу на середину села.

Чомуб то? — доміркувувались селяни. Може місце не підходить? Рішили привезти до села інжиніра, щоби посвідчив. Знову подались до старосства і знову відмова. Тоді написали до Кураторії та Воєвідства. Чекали відповіди.

І ось 26. вересня заїзджає до села п. інжинір та почав кілкувати площу під школу, але таки на давньому місці, коло старої школи. Рішальний момент. А школа буде „вічна". Жаль тисячі діточок: скільки то зайвої дороги, тяжкої, до гори! Збіглись жінки, почали просити п. інжиніра... за дітей. Вониж — мами. Не слухає п. інжинір — далі забиває палі. І в розпуці кинулись мами виривати ці кілочки... Зявилась поліція, почала розганяти жінок, двох навіть потурбувала. Одна, найтяжче побита, завзялась доходити своїх прав, поїхала до лікаря, до міста. Але при вїзді до Ліська її арештували. А ввечорі господарі вислали делеґацію з 2 селян до Львова, хоч це було під Чесного Хреста.

Така оце подія сталася коло самого Ліська, у тому повіті, де відбувалися відомі заворушення „за панщину" та де при теперішніх соймових виборах так „докладно" перепав одинокий український кандидат. Яка типово-характеристична вона для обох сторін! А кому потрібна?

Конфіската церковних дібр в Мексику.

БУЕНОС АЙРЕС, 1. 10. ПАТ. З Мексику урядово повідомляють, що президент держави оголосив декрет про удержавлення церковних дібр. Закон постановляє, що держава конфіскує всі церкви, добра єпископів, семинарій і монастирів. Церква і релігійні організації не можуть мати нерухомостей ані теж не можуть ними управляти треті особи.

СТРАШНИЙ ВИБУХ ДИНАМІТУ.

БУЕНОС АЙРЕС, 1. 10. ПАТ. З Мексику повідомляють: В домі Мартіна Мендоза у Вілля де ля Па дійшло до страшного вибуху динаміту. Майже всі доми знищені. 23 особи згинуло, 100 тяжко ранених. Мартін Мендоза переховував 12 скринь динаміту, які вкрав у місцевій копальні.

З відчитової салі.

Проф. Северина Парилле, ЧСВВ.: „Мої збірки народнього мистецтва на виставах в Америці". Саля Музею Н. Т. Ш., неділя 29. вересня, год. 6. веч.

Ми самі не знаємо, якими дорогоцінними скарбами є наше народне мистецтво. Не знаємо, яку животворну силу мають ці наші народні вишивки, гуцульські різьби, писанки і тому не доцінюємо їх як важливого засобу пропаганди нашої національної культури серед чужинців. А тимчасом моя шестимісячна поїздка — згадувала з радістю прелеґентка — по більших містах Злучених Держав перемінилась у тріюмф нашої національної культури. А такі вистави збірок народнього мистецтва можна було уладити за короткий час тільки в декількох більших містах Злучених Держав (хоч запрошень було безліч), як ось у Ню Йорку (дві: в галі при нашій греко-катол. церкві та в колюмбійському університеті), Філядельфії, Дітройті та менших містах, як у Стемфорді і т. д. На ці вистави приїздили наші еміґранти з дітьми десятки миль і плакали з радости, бо ці збірки нагадували їм їх найближчих у безталанному старому краю, про який вони згадують щодня встаючи і лягаючи. Вистави відвідували теж масово й американці і не могли начудуватись красі нашого народнього мистецтва. Подив, пошана і захоплення високо-культурних чужинців (на виставі в колюмбійському університеті було понад 200 професорів університету і кільканацять тисяч чужих студентів) нашим народнім мистецтвом мають чародійний вплив на нашу молодь, яка вродилась уже в Америці. Багато цієї молоді під впливом такого захоплення нашим мистецтвом у чужинців не тільки признається, але й маніфестує свою приналежність до української нації. Ця молодь масово вчиться української мови. Доні українок-еміґранток заявляли, що будуть носити одіж тільки з чисто народніми вишивками.

Ефект тієї поїздки такий, що наші еміґранти в Злучених Державах рішили заснувати на вільній землі Вашинґтона наш Етноґрафічний Музей.

Прелеґентку нагородили присутні рясними оплесками за її милі враження і освідомлюючу працю між нашими еміґрантами на чужині.

З нових видань.

НАРОДНІЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ КАЛЕНДАР „ПРОСВІТИ" НА ПЕРЕСТУПНИЙ РІК 1936. Накладом Товариства „Просвіта" у Львові. — Ціна 1.50 зол.

Згадували ми вже про календар „Криницю".

Минулого року „Просвіта" відновила свої місячні видання і рівночасно, поза чергою, почала видавати наново „Календар". Він мав наскрізь просвітньо-виховничий характер. І вже минулорічний календар відповідав тому поглядові, не диво, що він увесь дуже скоро розійшовся, головно між — читальнями й читальняниками.

Цьогорічний календар своїм змістом і укладом іще цікавіший від минулорічного. Невеликий обємом (10 аркушів), він має свою окрему печатку — він наскрізь „просвітянський", і з цього погляду він цілком виповнить своє завдання. Що дуже мило в ньому вражає, це — велика ріжнородність матеріялу. При тому в ньому майже не має белетристики (1 оповідання Стефаника і 2 програмові вірші), яку заступають то спогади з воєнних часів, то статті, що мають національно виховниче значіння.

Календарна частина попереплітувана безліччю порад для читалень, читальників та просвітніх діячів (розклад праці по читальнях за місяцями за цілий рік). Для читальняного читача корисне, що статті всі в календарі короткі й головно — цікаво написані. До того нема такої ділянки нашого життя, що її не торкалась би яка стаття в календарі: історія, праісторія, народознавство (народній одяг, гуцули, лемки), демоґрафія, українська культура, українські історичні памятки, ювилеї великих українців (75-ліття смерти Шевченкової, 20-ліття Франкової), народнє господарство, нові винаходи, техніка, господарство й передовсім освітні й виховничі справи; одне слово — не забуто нічого, що повинно захопити, а то хоч зацікавити просвітянського читача. Дбайливо зібрано й інформаційний відділ, такий потрібний для нашого сільського читача: тут і правничі поради, й лікарські, й ветеринарійні, й господарські, й поради матерям і господиням і т. д., не кажемо вже про те, що має кожний календар: міри й ваги, поштова тарифа, посмертний помяник і т. д.

По цілому календарі порозкидані дрібні вірші та вискази своїх і чужих письменників та про-

світніх діячів — річи, які все під рукою потребує просвітній діяч на селі.

З усього видно, що в укладі був певний плян — а це має велику вагу для книжки, що має своє окреме призначення.

Видання чепурне, дбайливе, образки вийшли гарно. Правда, вражає якось неприємно наївна трохи й не дуже мистецька вінієтка (деколи календарі „Просвіти" мали дуже гарні обгортки) — алеж від того вартість календаря не стає менша. Ціна низька, всього 1.50 зол. *В. С.*

—o—

Литва хоче повного порозум і ння з Н меччиною.

ІНТЕРВЮ ПРЕМ. ТУБЕЛІСА

ЛЬОНДОН, 1. 10 ПАТ. Литовський премієр Тубеліс в інтервю з кореспондентом Рэйтера заявив, що, коли побоюються за мир у Східній Европі, то кожний мусить признати, що Литва не є предметом тих побоювань. Литві треба мира більше як будьякій іншій державі. Для Литви не істнує питання Клайпеди, якої територія є ненарушною складовою частиною литовської републики. Литва хоче повного порозуміння з Німеччиною, а добрих взаємин не може купувати за ціну, що булаб суперечна з суверенністю Литви чи з її честю. Литовський уряд має надію, що напруження між обома краями, яке тепер істнує пройде, коли закінчаться вибори й коли виявиться, що Литва льояльно виконує свої міжнародні зобовязання.

ПЕРЕЧИСЛЕННЯ ДОВГІВ У ЧУЖІЙ ВАЛЮТІ ПО КУРСІ З 1. ЖОВТНЯ Ц. Р.

У „Деннику Законів" оголошено декрет президента Польщі, який продовжує мораторію гіпотечних довгів від 1. жовтня 1935 до 1. жовтня 1936 р. Крім того оголошено новелю до декрету президента з 24 жовтня 1934 про конверзію і управильнення хліборобських довгів і до закону про роземні уряди. Новеля припинює до 1. жовтня 1938 р. без будьяких заходів довжника платність усіх хліборобських довгів, які повстали перед 1 липнем 1932 р. і яких не торкаються статті 6 і 7. вище згаданого декрету. Мораторія обіймає капітал довгу, відсотки, провізію, кошти та інші побічні належитости, належні до 1. жовтня 1934 р. без огляду, чи довг розложено на сплати на основі самого закону чи на основі рішення роземного уряду і без огляду на те, чи довг мають платити посідачі малих, середніх і великих господарств.

Крім того декрет постановляє, що якщо віритель і довжник до 1. жовтня ц. р. не могли порозумітись на основі якого курсу мають перечислити закордонну валюту на польську валюту, тоді довг **у закордонній валюті перечислюється на основі закону по курсі варшавської грошевої біржі з 1. жовтня 1935 р. Далі декрет постановляє, що залеглі відсотки перед оголошенням цього декрету і належні відсотки по оголошенні декрету обчислюється по 6 прц. річно, замість дотеперішніх 10 прц.**

Вкінці розпорядок ради міністрів продовжує 10 прц. додаток до державного промислового податку до 1. вересня 1936 р.

ПОКИДАЮТЬ АБІСИНІЮ.

АДДІС-АБЕБА, 1. 10. ПАТ. Шведський генерал Віргін покинув нині столицю Абісинії і вертається до Швеції. Одночасно виїхав теж з Аддіс-Абеби французький виховник кн. Маконен'а, сина негуса.

ПРИСПІШЕНИЙ ПОВОРОТ МІН. ІДЕНА

ПАРИЖ, 1. 10. ПАТ. Вчора вечором мін. Іден прибув до Парижа і нині в год. 9.30 рано відїхав до Льондону, де в середу відбудеться засідання британського кабінету. По засіданні мін. Іден відлетить негайно до Парижа, де зустрінеться мабуть з мін. Лявалем і ще вечором віїде до Женеви.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Підчас буревію, що шалів над місцевістю Сієнфуегос, згинуло 39 осіб, а 500 зазнали рани. 70 відс. домів сильно ушкоджених. Страти доходять до кількох міліонів долярів.

— У Шікаґо в пивниці 3-поверхового будинку спалахнула пожежа й полуміні обхопили ввесь будинок. 8 осіб згоріло живцем, 8 важко покалічились, коли вискакували вікном.

— Підчас летунських маневрів, що відбулись минулого тижня в Варнемінде прийшло до двох випадків, у яких згинуло 7 осіб.

— Корабель-летовище „Мірдзія" відплив до Східної Африки з бомбовозами та 380 летунами.

— Еспанська поліція в Пальма де Майорці викрила тайну радіостацію, що була в помешканні одного німецького громадянина. Перевели арештування. Притім сконфіскували багато важливих документів. У справу вмішалась військова влада.

— Югославянський уряд приняв декрет у справі сплати хліборобських довгів. Кружляють поголоски, що той декрет може спричинити реконструкцію кабінету.

— Коло Валенції в Еспанії зударився автобус з залізничим вагоном. Зпід румовищ автобусу добули 45 осіб, з яких багато важко ранених. Одна особа згинула.

— „Дейлі Експрес" повідомляє: В останніх розмовах амб. фон Рібентроп з бельгійським урядом порушив справу плебісциту в Евпен і Мальмеди. Німеччина запропонувала Бельгії деякі господарські користи.

НОВИНКИ

— **ПРИЙМАЮ ПАЦІЄНТІВ у моїм заведенні вул. Сикстуська 17 в сезоні літнім від 9—1 і від 3—6.30. В неділю і свята за попереднім зголошенням. 236 1—4**

— **Цирк у Львові.** Цього четверга приїжджає до Львова цирк „Арена". Привозить він із собою слоні, що перейшли школу у цирку Шумана в Копенгагені, далі 4-ох феноменальних Беннос, що на світовій виставі у Шікаґо в 1933 р. дістали золоту медалю за сполуку гумору з акробатикою, далі індуських пластиків, сміливих пільотів, що покажуть під склепінням цирку нечувані вправи, врешті музичних коміків Дін-Дон. Цирк розбив свої шатра на площі при вул. Городецькій напроти площі Бема. Привозить він теж із собою окремий великий звіринець.

— **Негайна допомога Рідній Школі.** Загальні Збори Кружка Р. Ш. в Підберізцях, що відбулися 27. вересня ц. р., порішили виплатити (й уже виплатили) 10 золотих **негайної допомоги** для каси Головної Управи Р. Ш. Одночасно закликають усі Кружки Р. Ш. Львова — міста і львівського повіту зложити негайно бодай таку суму на ту саму ціль. Хто наступний?

— **Свято в Ходорові.** Рада окружного Українського Католицького Союзу в Ходорові влаштовує в неділю, 6. жовтня ц. р. з нагоди 70-ліття уродин Митрополита Кир Андрея ювилейне свято з таким порядком: год. 10 архиерейська полева **Служба Божа** на площі Народнього Дому (на випадок непогоди в парохіяльній церкві); год. 13 на площі Українбанку святочна **академія** з промовою о. д-ра Костельника, хоральними співами і декламацією; год. 19 веч. в салі Українбанку святочний **концерт** з промовою посла В. Кузьмовича, співами хорів з Ходорова, Ляшок, Васючина і Дуліб, інструментальними продукціями і декламаціями.

— **Невже це правда?** В Яворівщині розійшлася поголоска, що в селі Млинах перебуває молода дівчина, яка нагадує славну стиґматичну Тересу Нойман з Кенерсройту. Що кілька днів вона попадає в транс, в часі якого на її руках і стопах виступають кріваві рани. Одночасно дівчина переживає релігійні візії. Поголоска про це стягає до Млинів юрби цікавих людей. Справою занялася влада, що рішила перевезти дівчину до шпиталю й піддати лікарським оглядинам.

— **Тягнення інвестиційної позички.** В першому дні тягнення інвест. позички з 1928 р. головні виграні впали на такі числа: 150.000 зол. серія 1957 облігація 48, серія 6288 обл. 19, серія 5464 обл. 30. 25.000 зол. серія 6585 обл. 40. 10000 зол. серія 7532 обл. 4, серія 8227 обл. 48, серія 5649 обл. 41.

— **Через блакитно-жовті відзнаки.** В апеляційному суді у Львові відбулася розправа проти Костя Гіцика, Стефана Матийовича і Василя Лалука, яким закинено опір владі. Їх арештовано у Бібрці під закидом належання до ОУН. В арешті вони наділи блакитно-жовті відзнаки і попали через те в конфлікт з вязничною сторожею. За опір владі засуджено їх на кари вязниці по 4 роки і 6 місяців, а наслідком відклику справа знайшлася в апеляційному суді. Розправу відложено з формальних причин.

— **Присуд на комуністів.** Перед трибуналом окружного суду в Тернополі відбулася розправа проти 24 осіб, українців, поляків і жидів, під закидом комуністичної діяльности. Засуджено Йосифа Шварца на 5 літ, Мозеса Курца на 4, Леона Фрайзінґера на 3, Ізидора Вайсмана на 2, Мик. Яшевського і Мик. Сойку та Макс. Коцюбу по 1 рокові вязниці з позбавленням громадянських прав на 5 літ.

— **Залізнича катастрофа.** На прикордонній стації Ґріґоре Гіка Вода наїхала на поїзд із Снятина льокомотива. Три вагони зовсім розбиті, 60 подорожних було ранених. Це виключно польські громадяни. Тяжко ранених було 8 подорожніх, із них смертельно ранені вахмайстер артилерії зі Золочева Валевський та залізничник Бочковський. Тяжко ранена теж Равіцька з Кут. Ранені тяжко один кондуктор і один машиніст снятинського поїзду. Слідство виявило, що до катастрофи прийшло тому, що машиніст румунської льокомотиви був пяний.

— **Львівська хроніка.** Суд присяжних засудив прецляра Давида Фавста на 3 роки вязниці за кольпортажу комуністичних летючок і за протидержавні оклики підчас вуличного заворушення. — При вул. Вувецькій впав із даху бляхар Макс Штерц. Зломив собі хребет і його відвезли до шпиталю. — Гранична сторожа арештувала Жиґм. Ляйста з Полтвяної вулиці ч. 37, при якому найшла 4 кг. перепачкованої сахарини. — Злодії вкрали ріжні річи вартости 2.000 зол. із хати І. Подкуфка при вул. Снопківській ч. 41. — Дирекція „Орбісу" повідомила поліцію, що возний Франц Щуцький пропав із 860 зол. які мав занести до скарбового уряду.

— **Краєва хроніка.** У Дорі обікрали на днях злодії ем. начальника суду Гузара. Поліція з Надвірній всю добичу вартости 22 тисячі зол. відібрала від злодіїв. — Коломийський суд засудив на 4 роки вязниці канадійського реемігранта Матвія Гаврилюка, що в суперечці вбив свого тестя Миколу Яника. — Самбірський суд засудив на 6 місяців вязниці 23-літнього Івана Зварича з Орова за це, що мав військовий кріс. — На пасовиску біля села Демня побилися пастухи, при чому згинув 19-літній Іван Павлів, одержавши удар багнетом у плечі.

— **Дитина згоріла в полі.** Селянин Вечорек з Домбрувки пов. Свентохловіце вийшов копати бульбу в поле і взяв зі собою 4-літну донечку Теклю. На втіху дитини він розпалив вогонь, щоби спекти кілька бульб, а сам взявся до роботи. Дитина бавилася, докладаючи патиків до вогню. Нараз бухнула велика полумінь, від якої займилася одіж на дитині. На її крик прибіг батько і заки зірвав з дитини одіж, вона так тяжко попеклася, що того самого дня померла. Батько буде тепер відповідати перед судом за брак догляду над дитиною.

— **Засуд у Львові за крадіж у Парижі.** Перед окружним судом у Львові станули реемігранти із Франції: Францішка Вільк та її наречений Гринько Рак за крадіж, якої допустилися в Парижі. Вона служила там в інжиніра Мартеля, де відвідував її Гринько Рак. Коли одного дня інжинір вернувся з жінкою додому, застав мешкання отворене, а шафи і шуфляди опорожнені зі всього, що представляло вартість. Шкода сягала до кільканацять тисяч франків. Одночасно пропала служниця Вільк. Поліція ствердила, що вона виїхала до Польщі. Польська поліція арештувала її разом з Раком у Львові і частину вкрадених річей відобрала. В часі роз-

пр..ви вона з плачем призналася до вини, зате рак виперся. Обоїх засуджено: її на 9 місяців, його на 8 місяців вязниці.

— Ріжні вістки. Італійський міністер суспільного виховання іменував головного католицького письменника Джованія Папіні професором італійської мови й літератури на університеті в Больонії. — Міс Універсум на 1935 р. вибрана міс Єгипет. — В сербському місті Печу помер у шпиталі німецький студент Отто Макензен, син відомого німецького генерала, ранений на вулиці підчас комуністичних заворушень. — Один із членів американського парляменту вирахував, що економічна політика Рузвельта коштувала Спол. Держави на 40 міліярдів більше, як участь Спол. Держав у світовій війні. — Економічна комісія Ліги Націй одноголосно прийняла постанову, що треба стабілізувати валюту. — Від часів девалюації життя в Бельгії стало дорожче на 8 прц. — У Толеді відкрили міжнародній конгрес з історії медицини при участи 45 делегатів ріжних держав. — Офіціяльні дані стверджують, що в Німеччині було цього року на 600.000 тон менше середнього врожаю як за останніх 10 літ. — Німецькі театри переживають небувалу крізу; у 1932—33 рр. було в Німеччині 85 театрів, що діставали державну підмогу і з них 40 покривали половину своїх витрат; тепер таких театрів є тільки 9. — У Совітах хотять перевести всі годинники на одну годину пізніше. — У Римі радить міжнародній зїзд спеціялістів від переливу крови. — У всіх клясах народніх шкіл і гімназій в Німеччині наказали повісити фотографію Гітлера.

— Спалили сектярські книжки. На ярмарку в Беліци на Виленщині член секти баптистів у Лідзі, Іван Попович, продавав сектярські книжки. Нараз люди кинулися на столик з книжками, облили нафтою й підпалили. Було би прийшло ще й до бійки, якби не інтервенція поліції.

— Стріляв ворону, убив сороку. Власник фільварку Островок, переїздячи через Піляву, побачив псів, що гризлися між собою. Небагато думаючи, змірився з рушниці і стрілив. Одначе стріл був нефортунний, бо замісць попасти у псів, попав у стіну, яку перебив і зранив у череві одну жінку. Тепер буде відповідати перед судом.

— Геройська учениця. В торговельній школі у Вильні завважили, що одна 15-літня учениця в клясі має порранені ноги. Показалося, що дівчина ходить до школи зі села віддаленого 15 км. віддаленого від міста. Щодень встає в 5 год. ранком і йде до Вильна. Після науки в 3 год. вертається додому, причому подорож пішки тревае півтретя години. Таким чином дівчина робить щодень 30 км. дороги впродовж 5 год. Учиться добре. В школі не їсть нічого, хиба почастують її товаришки. Батько її, швець, є справліжований і не може заробляти, а мати вмерла недавно. Тому дівчина мусить ще помагати коло домашнього господарства.

— З Польщі. В місточку Блашках біля Влоцлавка скінчив самогубством бурмістр Фльоріян Яковський наслідком викриття ріжних зловживань. — Вахмистр жандармерії в Люблині Чеслав Слеповронський, занятий в платничому відділі, після розмови зі своїм шефом застрілився.

— Синя краска відстрашує тигрів. Досвідний інститут над звірятами в Бомбаю перевів цікаві досвіди, які краски відстрашують дикі звірята. Показалося між іншим, що ясно-синя краска відстрашує тигри й інші дикі коти так сильно, що досить помалювати стіни домів і штахети такою краскою, щоби тигри їх оминали.

— Селянин виорав діямант. Бідний індійський селянин в окрузі Анантапур у провінції Мадрас, орючи в полі, зробив незвичайну находку. Серед свіжої скиби він побачив камінь, що дивно вилискувався до сонця. Підняв його і заніс до фахівця, який ствердив, що цей камінь ніщо інше тільки діямант ваги 20 каратів! Урадуваний селянин дістав за свою находку в Бомбаю 13.000 шілінгів (менше більше стільки-ж золотих) — маєток для бідака!

— Хоче змодернізувати королівську гру. Небагато людей знає, що гра в шахи походить з перед кількасот, а може навіть кілька тисяч років і досі ще її не змодернізували. Відомий італійський шахіст Андреа Тарталіоні рішив перевести в цій грі деякі зміни. Вводить він замісць 32 фігур і 64 піль — шахівницю з 400 полями і 80 фігурами. Сучасний мистець перетворив старовинні шахи на новітню воєнну гру. Крім відомих шахових фігур — бігунців і веж, вводить він ще танки, літаки й мінометн. І так ціл фігури, що означує танк, дослівно опорожнює 2 поле, а у найгрізнішій ситуації грач може врятувати літак, що йде разом з двома мінометами. Новомодні шахи найшли багатьох ентузіястів, але мистці шахової гри горяче протестують проти того „неповажного" нововходу та грають надалі старими фігурами.

З дороги життя.

„І ВЕРЕСЕНЬ МИНУВ"...

І вересень минув. Пройшов поруч моєї хати тихо, непомітно, безшелестно. Попрямував на передміські сади й поля та побрив, сердега, на село.

Не був найгірший, а врештою про тих, що від нас відійшли, не говоримо нічого злого, хіба, що сказали нам колись правду.

Одну мав прикру звичку, що був майже в безнастанній незгоді з Державним Інститутом Метеорольогічним. Та була в цьому рівновага. Робили собі оба взаємні збитки, з тою хіба ріжницею, що один компромітував себе менше, другий більше.

Та всеж вересневі належиться тепле слово згадки. Він зі собою опалеві ранки, розсипав блідаві усміхи знеможеного сонця, засновував поля й левади скатертю білих мряк, золотив стернища, клався на дахи міських велитенських будівель, прилягав до бідної сільської покрівлі, засипував пилом соняшнього проміння малі сільські огороди та вмираючим айстрам, рожам, васильковї й шалвії нашіптував казки і навівав золоті сни.

Інколи охоплювала його й любов. Хотів виявити свою силу й необчисленість. Тоді брав собі за приклад одного мойого знайомого. Робив вітер, сипав струями дощу, лякав блискавками, тріскав громами. У вислїді виходила дурниця. Згинуло кількох селян, дітей і коней.

І щож це за перемога!?

Ішов вересень полями й лугами та підспівував сумовиту пісню, як шум березових кучерів, що їх рве осінній вітер.

Заходив у сади й з усміхкою пустуна збивав останнє червоне яблуко чи золоту грушку, що ще чудом врятувалася на гиллі перед бистрим оком комарнянського торговця овочами.

Опісля вийшов на городи, підсвистував серед всохлого кукурудзиння, зареготався в гороховинню, а ставнувши над рікою, вдивився в синій дим. Сільські хлопці палили пирій і пекли бараболю.

Задумався, поглянув ще раз на село, та й тихо пробурмотів:

Гей, гей. бідна осінь серед поля...
І йде зима;
Тверда буде дітей ваших доля...

Пустився далі. Ліс шумів протяжно й сумно. Став обіймати всі дерева в пояс, золотив та багрив кожен листок.

Пішов у гори, станув на одному високому вершку і наказав сонцю, від того дня — скоріше лягати спати...

Але ми, міщухи, самі найкраще знаємо, що останні теплі ночі не на те, щоб їх проспати.

Тиберій Горобець.

ПОГОЛОСКИ ПРО ЗМІНИ В МІНІСТЕРСТВАХ І В САМОУПРАВІ.

У варшавських політичних колах кружляють поголоски, що уступить віцеміністр внутрішніх справ Корсак, до якого належать господарсько-самоуправні справи. Як його наслідника називають президента міста Львова Дроновського. Кажуть, що дійде до зміни на становищах віцепрезидентів м. Львова.

АРЕШТУВАЛИ ПИСЬМЕННИКА ЗА ОБРАЗУ ГІТЛЕРА.

На інтервенцію німецького консуля в Більбао арештували еспанського письменника Антонія Еспіну. Еспіна помістив в ріжних еспанських часописах статті, що ображували канцлера Гітлера.

— Загадочне вбивство в потязі. У поспішному потязі Букарешт—Відень—Париж на австрійській території між стаціями Гіфляв—Адмонт убито одну пасажирку. Була це 50-літня директорка промислової школи у Букарешті, Марія Саркасану, що їхала до Парижа. Її викинули з вагону крізь вікно. Два кільометри дальше лежала ручна торбина з її пашпортом. Ще дальше знайшли її черевики та шаль. Австрійська поліція ствердила, що її вбито ще в потязі. Була вбрана елегантно і мала багато багажу. Мусіла теж мати більшу готівку. Ані багажу, ані грошей не знайшли. Поліційні доходження вказують, що душогубом і грабіжником є правдоподібно румунський студент, який легітимувався на границі студентською легітимацією. Доконавши грабіжницького душогубства висів з потягу в Інсбруці. Вбита була жінкою резервового полковника румунської армії.

— Бенешові грозить скаженина. Чехословацького міністра закордонних справ Бенеша зустріла незвичайна пригода. Вернувшись із Женеви, Бенеш вибрався до своєї літньої оселі в місцевости Сезімово Усті. Коли увійшов до свого мешкання, кинувся на нього пес і вкусив його в руку. Факт, що пес кинувся на власного пана, свідчив дуже підозріло про стан здоровля пса. Тому міністер поїхав зараз до міста Табор, де лікар вимив і випалив йому рану. Але небезпека все ще не минула і Бенеш мусить піддатися лїченню при помочи методи Пастера (проти скаженини).

Листування Редакції.

Е. Т., Підгайці. Даєте за мало марок на важкий лист і мусимо доплачувати 50 сот.

З листів до Редакції.

У справі альманаха „Української Школи".

У відповіді на заяву проф. Омеляна Терлецького („Діло" з 25. вересня ц. р. ч. 255.) стверджуємо:

Редакція „Української Школи" у статті п. О. Терлецького п. н. Історія „Учительської Громади" *не змінила ні одної думки по суті*, а в випадку розходження думок зазначила це в нот. (нпр. стр. 39. і 48.); тількиж, і з редакційного обовязку і на основі осібного й *виразного доручення автора*, справила мову й стиль і скреслила все несутнє. Ця редакційна праця, доконана *на основі колегіяльних рішень, була безумовно конечна й доцільна*. Тому за зміст статті відповідає автор, за форму передовсім редакція.

Редакція „Української Школи".

Дописи.

КАЛУШ.

Відкриття бібліотеки кружка „Рідної Школи" в Калуші. З днем 22. 9. ц. р. відкрив Кружок „Рідної Школи" в Калуші в Народн. Домі велику бібліотеку, на яку зложилися старі книгозбірні касинового кружка Т-ва „Сокіл", „Зорі", Взаїмної Помочі, дари поодиноких осіб та новозакуплені книжки. Тим робом удається хоч частинно заспокоїти голод книжки, який так дуже давався відчувати серед українського громадянства Калуша й околиці. Книгозбірня випозичає книжки в неділі і четверги. Рівночасно урухомлено дитячу бібліотеку після вакаційної перерви. Цей новий здобуток слід завдячувати енергії і послідовній праці кількох одиниць у першій мірі дир. М. Дозорського, та жертвенности поодиноких товариств і фінансових установ Калуша.

Непокликані „опікуни" нашого села. Останніми часами слідне велике зацікавлення нашим селом серед мазурів-людовців, які на кожному кроці виявляють просто зворушливе милосердя над недолею українського селянина та ненадійно робляться його оборонцями й опікунами. М. ін. у днях 23.—25. ц. м. спиновали ті людовці наших селян, що їхали на торг чи за орудками до Калуша з північної частини повіту і завертали їх з дороги, мовляв, роблять це в інтересі поправи цін рільничих продуктів. Чи ця опіка дійсно щира, чи радше тільки засіб до збивання нового політичного капіталу, в це не входимо. Одначе невжеж вони вірять, що наше селянин забув так скоро про становище їх супроти нашого села, — крайно вороже — в часах, як теперішні „опікуни" були при владі?!

ПЕРЕМИШЛЬ.

Посвячення угольного каменя під дім кооперативи „Самопоміч" у Гнатковичах. Дня 21. вересня відбулось у Гнатковичах біля Перемишля торжественне посвячення угольного каменя під дім місцевої кооперативи „Самопоміч". Буде це гарна будівля, в якій найдуть приміщення кооператива та читальня „Просвіти" і більша

світлиця для всіляких сходин. На свято це прибули з Перемишля д-р Вол. Загайкевич, д-р П. Войтович та Осип Сенечко. Акту посвячення довершив парох і декан о. А. Борисевич, в якого парохії (обіймає 5 сіл) народне організаційне життя гарно розвивається. По посвяченні промовив о. Борисевич, даючи як довголітній парох і громадський діяч цінні поучення і вказівки для дальшої народньої праці. По нім д-р В. Загайкевич у відповідній промові зложив привіт від перемиських українських установ і перемиського громадянства, підчеркуючи значіння та успішність сильної ідеї, реалізованої у рамках сильних організацій з вірою в майбутнє. Відспіванням „Боже Великий“ закінчився цей перший акт цього свята. По спільній перекуоні, на якій серед веселого настрою і пісень промовляло більше осіб, між ними оп. О. Сенечко, голови читальні та кооперативи, д-р В. Загайкевич та інші, відбувся на великому майдані величавий фестин, получений з хороводами та прегарними вправами соколів та луговиків із сусідніх сіл. У вправах взяли участь: соколи і соколи з Гнаткович, Малкович, Трійчиць та „Луг“ з Оріховець. Увесь цей день пройшов у піднесеному настрою, при великій участи громадянства місцевого, як також з Малкович, Дуньковичок, Дрогоєва, Трійчиць, Оріховець, Орлів, Заболотець і Батич. Треба висказати правдиве признання управам кооперативи і читальні за їх успішну працю та всім, особливож молоді, що занялась підготовою свята, й одночасно висловити побажання, щоб щонайскорше можна було відбути посвячення закінченого дому і віддати його для вжитку громадянства.

СПОРТ.

ПЛИВАКИ ПОЗІР!

Пригадуємо, що тренінґи пливацької секції К. Л. К. відбуваються постійно в четверги й понеділки. Білети набувати в ціні 50 сот. в ЕКО, Сикстуська 29. Рівночасно повідомляємо, що в четвер 3. X. зачинається курс для тих, що вміють і не вміють плавати. Оплата за курс 4 зол. Зголошення у пливальні у п. Б. Славецького.

КОРОНА — СЯН.

Рішальні змагання цих дружин за мистецтво А класи визначені на неділю 13. ц. м. на грищі Погоні. Початок в год. 14.30.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Міський Театр.

Середа, 2. X. год. 8. веч. „Визволення“.

Четвер, 3. X. год. 8. веч. Виступ Льоси Галяни і Юрія Чапліцького.

Театр Різнородностей.

Нечинний.

Кіна.

АДРІЯ: „Син Конґ-Конґа“ „Лови на тигра“.

АПОЛЬО: „Турандот“.

АТЛЯНТИК: „Орлов“ муз. комедія з Ів. Петровичем і Ліліяною Гейд.

ВАНДА: „Федора“, „Ремо-Сатан“.

ГРАЖИНА: „Розмріяні уста (Е. Берґнер).

КАСІНО. „Ідемо по щастя“.

КОЛІСЕЙ: Нечинне.

КОПЕРНИК: „Еспанський каприс“ з Марленою Дітріх.

МАРУСЕНЬКА: „Еспанський каприс“ з Марленою Дітріх.

МІРАЖ: „Мікі Мавс у гостях Фліпа та Флапа“, „Зводниця“.

МУЗА: „Я збігдець“.

Пакс: „Ніч чудес у Люрді“.

ПАЛЯС: „Дві мовсі“.

ПАН: „Дорога без вороття“.

РАЯ: „Жид Зіс“.

СВІТ: „Весела Зузанна“ (Ліліяна Гарвей).

СОНЦЕ: „Біла одаліска“, „В тіні чародерів“.

СТИЛЕВЕ: „Авдієнція в Ішлю“ і ревія.

ТОН: „Дорога без вороття“ з К. Франсис і В. Повлем.

УТІХА: „Були собі два гільтаї“ (Льорель і Гарді), ревія „Львів вночі“.

ХИМЕРА: „Малий полковник“ (Шерлі Темпль).

Закордонне радіо.

Середа, 2. жовтня 1935.

Відень (506,8) 12.00, 13.10, 20.05 Концерт, 14.00 Спів, 17.00 Музика, спів, **Братислава** (298,6) 19.25 Оп. мельодії (муз., спів), **Мор. Острава** (269,5) 15.00 Муз.-вок. концерт, 18.00 Словацькі нар. пісні, **Прага** (470,2) 12.35 Сальон. музика, спів, 20.45 Хор (у прогр. болгарські нар. пісні), **Париж** (1648) 12.15 Симф. музика, 20.00 Вок. дуети, **Білгород** (437,3) 13.15 Нар. пісні в супр. орх., 16.20 Концерт, **Берлін** (356,7) 18.00 Співаємо та граємо, 19.20 Пфіцнерові пісні (Шірмер, альт), 20.45 Вок.-муз. концерт, **Кенігсвустергавзен** (1570) 14.00 Муз. всячина, 19.00 Форт. ресітаљ, **Мінхен** (405,4) 16.10 Варіяції „Рококо“ Чайковського, 17.00 Вес. пополудне, **Будапешт** (549,5) 12.05 Скрипка, 17.00 Ціг. орх., 18.30 Спів, 20.45 Концерт, **Міляно** (221,2) 11.30 Тріо, 20.40 Вечір опер, **Рим** (420,8) 13.05 Легка музика, 22.10 Танкова музика.

Четвер, 3. жовтня 1935.

Відень (506,8) 17.40 Спів (Кукс сопр. 19.30 Концерт. **Прага** (470,2) 11.05 Сальон. музика, 19.30 Військ. пісні. **Париж** (1648) 20.00 Спів, 20.45 Симф. концерт. **Білгород** (437,3) 13.15, 21.30 Спів, 20.00 Сен Сансові твори **Берлін** (356,7) 16.30 Суч. музика, 20.10 Танц. вечір. **Кенігсвустергавзен** (1571) 10.15 Нар. пісоньки, 14.00 Вес. музика, 20.30 Симф. музика. **Кельн** (455,9) 17.00 Концерт, 19.00 Скр., форт., 21.00 Бетовенові твори. **Мінхен** (405,4) 12.00 Концерт орх.. 18.30 Вок. анс., 17.00 Концерт військ. орх. **Будапешт** (549,5) 13.45 Сольо на арфі, 18.30 Форт. ресітаљ, 22.11 Циг. музика. **Міляно** (221,2) 11.30 Попол. музика, 17.05 Вок. концерт. **Рим** (420,8) 13.05 Легка музика, 20.40 „І Діспеті Аморозі“, муз. ком. Люпорінія.

Львівське радіо.

Середа, 2. жовтня 1935.

6.30 Ранішня авдиція, 7.55 Трохи інформацій, 8.00 Для шкіл, 11.57 Сиґнал часу, 12.03 Полудн. денник, 12.15 Модні роботи на дротах, 12.30 Концерт камер. оркестри, 13.25 Хвилина для жінок, 13.30 Найгарніша гр. пл., 15.15 Біржа, 15.25 Експорт, 15.30 Данів хор і Ст. Вітас із гр. пл., 16.00 Для ст. дітей: Муз. загадки, 16.20 Цезар Франк: Скрипкова соната а-дур у супр. форт., 16.45 Гутірка музика зі слухачем, 17.00 Дискутуймо, 17.20 Концерт, 17.50 Світ сміється — огляд закорд. гумору, 18.00 Еспанські пісні в вик. Софії Масальської в супр. форт., 18.15 Стилізований танок із гр. пл., 18.30 Видовища на вільн. повітрі, 18.45 **Концерт хору „Сурма“ гр. пл.: 1) Нижанковський „З окрушків“, 2) Топольницький: „Ой три шляхи“, 3) Нижанковський: „Гуляли, гуляли“, 4) Людкевич: „Чорна рілля ізорана“, 19.00 Культурна експанзія Польщі й українська творчість, відч. ред. Карла Курилюка**, 19.20 Реклям. концерт, 19.35, 19.40 Спорт. вістки, 19.50 Актуальний репортаж, 20.00 Легка музика в вик. орх., 20.45 Веч. денник, 20.55 Із суч. Польщі, 21.00 Творчість Шопена (відчит, орхестра), 21.35 Поет. чвертьгодина: Вірші Ром. Колонецького. 21.50 Роля жіночої прислуги в устрою 2.00 Танк. музика в вик. орх., 23.05 Танк. музика з гр. пл.

Четвер, 3. жовтня 1935.

6.30 Ранішня авд., 6.33, 6.34 Руханка, 6.50 Музика з гр. пл.; у перерві ок. 7.20 Ранішній денник, 7.35 Трохи інформацій, 8.00 Для шкіл, 11.57 Сиґнал часу, 12.03 Полудн. денник, 12.15 Муз. поранок, 13.00 Сальон. музика з гр. пл., 15.15 Біржа, 15.25 Експорт, 15.30 Осінні настрої, камер. концерт, 16.00 „Циганятко“ опов. для мол. дітей, 16.15 Ґріґ, Сен-Саенс, Сарасате з гр. пл., 16.45 Концерт міш. хору, 17.00 Польський соціялізм у революції 1905 р., 17.15 Словно-муз. авд., 17.50 Книжка та знання, 18.00 Форт. ресітаљ, 18.30 Табор військ. пристосіблення у Львові, 18.40 Турист. інформатор, 18.45 Пісоньки з гр. пл., 19.00 Фільм. новини, 19.20 Реклям. концерт, 19.35, 19.40 Спорт. вістки, 19.50 Акт. гутірка, 20.00 Легка музика, пісоньки, 20.45 Веч. денник, 20.55 Протилет.-ґазова самооборона, 21.00 Театр Уяви: „Тересині ночі“ авд. Софії Налковської, 21.50 Пісні в супр. форт., 22.15 Гайдн: См. квартет оп. 17. ч. 2, 22.25 Легка муз. з гр. пл., 23.00 На добраніч (гр. пл.).

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5.30—5.33·50 зол.

Нім. марка 1·52—1·60, фр. франки 34·85—35·00, шв. франки 172·50—173·00, фунти стерлінґи 26·10—26·20, австр. шілінґи 99·50 — 102, чеські корони 20·50—21·50, рум. леї 28·50—30·50, ліри 36·00—39·00.

Золото: Долари 9.03—9·07, Франки фр. 34·40—34·80, Дукати 82·00—82·75, Корони 36·20—36·80, Рублі 4·60 — 4·70, 1 гр. зол. 5·924.

Срібло: Корони австр. 0·34, Рублі 1·50, Фльорени 0·85, 1 гр ср. 0·07—0·08.

Заставні листи.

4 1/2 проц. дол. Т. К. З. 43·50—45·00, 5 проц. дол. Б. Г. 53·00—54·50, 4 проц. Зол. Б. Г. 41·50—43·00, 4 1/2 проц. Зол. Б. Г. 44·50—46·00, 4 1/2 проц. Ком. Б. Кр. 50·50—52·00, 4 проц. Б. Г. К. 61·00—64·00, 4 1/2 проц. Б. Г. К. 62·00—65·00, 4 проц. позичка м. Львова 46·00—47·50.

Преміївки.

Доларівки 50·50 — 52·00, Інвестиційна 106·00—108·00, Будівельна 40·50—42·50.

ОПОВІСТКИ.

До відома Духовенства! Подаємо до відома заінтересованого Духовенства відповідь Акцептаційного Банку ТН/АС. К. Л. II. з 12. VIII. ц. р. на письмо Дирекції Т-ва ім. св. Андрея у Львові у справі признання священикам полекші при сплаті довгів означених у законі про конверзію довгів. Вона така: „У відповідь на письмо з дня 28. V. ц. р. ч. 117 подаємо до відома, що засадничо годимося на признання управнень священикам, що посідають як дотацію сільські господарства, наскільки інституція вірителя при ближчій оцінці умови признає за можливе заключення конверзійної умови“. — Можна сподіватися, що по тій інтерпретації конверзійного закону щодо священиків зі сторони Акцептаційного Банку вірительні інституції не будуть робити священикам, що мають як дотацію сільські господарства, трудностей при заключенню конверзійних умов. — Дирекція Товариства ім. св. Андрея у Львові. 441

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ